

FOAIA DIECEZANĂ

Organul eparhiei ortodoxe române a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:
Pe un an . . . . . 50 Lei
Pe jumătate de an . . . . . 25 „
Pe un pătrar de an . . . . . 12½ „
Un număr . . . . . 1 Leu.

Manuscrisele se adresează redacției „Foaia Diecezană” iar banii de prenumărațiune și inserțiuni administrației „Tipografia și Librăria diecezană” în Caransebeș

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiuni oficiale, concursuri, edicte etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150 de cuvinte 30 Lei, până la 200 de cuvinte 45 Lei, de aci în sus 60 Lei

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 1685 E/1923.

CIRCULAR

cătră oficiile parohiale din dieceza ort. rom. a Caransebeșului.

Cu conchuzul sinodal Nr. prot. 17 ex 1923, votat în ședința din 3 Aprilie a. c., a fost învitat Consistorul nostru eparhial:

a) să ia măsurile de lipsă, aplicând chiar pedepse organelor subalterne, cari nu satisfac ordinilor primite de a subțerne la timp atât preliminările, cât și socoșile bisericești și cele de cult;

b) să ia aceleași măsuri de rigoare privitor la încasările restante ale competențelor diecezane, ca acelea să se încasseze fără amânare.

Ceea ce se comunică On. Oficii parohiale spre orientare.

Caransebeș, în 26 Aprilie 1923.

Episcopul diecezan:

Dr. Iosif Tr. Badescu.

Modul de tratare al unei istorioare din Religione

după Ștefan Velovan.

(Continuare)

2. Tratarea istorioarei noi.

(Formarea cunoștințelor).

Un principiu didactic spune, că orice tratare metodică trebuie să plece dela concret la abstract. Deci subiectul nou se va trata mai întâiu ca materie concretă și apoi ca materie abstractă.

I. Tratarea materiei concrete începe cu

a) *prezentarea (predarea) ei* de către învățător; ceea ce se face prin istorisire. A istorisi bine, nu este lucru ușor. Istorisirea bună trebuie să aibă mai multe calități:

1. Ea să fie *liberă și curgătoare*; nu repede, dar fără poticniri. 2. Faptele să se expună în o *clară succesiune*, simplu și fără digresiuni turburătoare, reprinderi, intercalări și ocoliri de tot felul. 3. *Să se evite banalitățile plictisitoare și amărunturile seci*, lipsite de elementele formătoare de inimă. 4. *Stilul să fie simplu*, nemeșteșugit. 5. *Evenimentele istorice să fie prezentate ca părți din biografia unui personaj*, ce are să serve ca *tip istoric*, preferind faptele care caracterizează, mai mult, tipul. 6. *Învățătorul*, având a se adresa mai ales inimii școlarilor, să *istorisească cu accent sincer, cu căldură sentimentală*, în cele mai multe cazuri cu blândețe, fără a cădea în tonul nesuferit al evlaviei ipocrite.

b) După prezentarea istorioarei, urmează *explicarea ei*. Explicarea se va face prin două feluri de analize, care trebuie să urmeze una după alta: analiza logică și psihologică.

Analiza logică are de scop a-l face pe școlar să pătrundă bine *ordinea de succesiune a faptelor* istorisite și *legătura cauzală* dintre ele.

Un exemplu de analiză logică, care stabilește legătura faptelor, este următoarea întrebare: „De ce regele, care iubiă pe Daniil, și care se învoise să sfărâme idolul, fu totuș silit să-l arunce pe Daniil în groapa leilor?” Răspuns: „Pentru că la Iudei, nici o călcare de lege nu putea rămâne nepedepsită.”

În cursul analizei logice, se vor face și rezumatele obicinuite, asupra materiei analizate, stabilind *momentele principale* ce se vor scrie la nevoc, pe tablă.

Analiza psihologică tinde a face pe școlar să-și dea seama despre *stările sentimentale și năzuitoare* ale persoanelor istorice ce au vre-un rol în istorioară. Conduși de întrebările învățătorului, școlarii să-și imagineze stările de suferință și de întristare, de bucurie ori mângâiere, de temere ori speranță, bunăvoință, cruzime, îndrăzneală, iubire, curaj, ură etc. ale persoanelor istorice. Dacă e posibil, analiza aceasta se va face în fața unui *tablou istoric*, ce reprezintă tocmai scenele sau situațiile ce se analizează.

Revenind la exemplul nostru, am putea să întrebăm: „Cine poate să-și închiniească și să ne spună, ce a putut simți prorocul Daniil, în inima lui, când știa că el se închină la adevăratul Dumnezeu, și când vedeă că, cu toate acestea, este aruncat în groapa leilor?“ „Ce gânduri l-au putut împinge pe rege să nu aibă liniște, să părăsească palatul său, să vie la groapa leilor și să plângă pe Daniil?“

Școlarii să fie încurajați a descrie situațiile psihologice, în cea mai liberă formă, cum gândul și inima lor le dictează. Se va întâmpla adeseori, ca interesul viu și avânturile juvenile ale școlarilor, să turbure momentan chiar disciplina școlii. Să nu reprimăm aceste avânturi, în interesul unei discipline rău înțelese; căci îndatăce situația ce se discută va fi lămurită, ordinea se poate restabili ușor și la moment.

c) După explicarea istorioarei, tratarea materii concrete se încheie cu *reproducerea ei*, făcută prin povestire continuă de către școlari. Să notăm că, povestirea de către școlari nu este a se considera numai ca o simplă reproducere, ci, mai mult ca o reeditare a istorioarei, după cum ei au înțeles-o și au fost pătrunși de ea. În urma explicărilor și aprecierilor ce s'au făcut, școlarii, negreșit, vor întreprinde, la reproducere tot felul de motivări și aprecieri de fapte, pe care învățătorul nu le dase, la început, în povestirea lui dar, pe care ei le cred importante, pentru înțelegerea faptelor. Și tocmai acest fapt e o dovadă, că mintea și inima lor au fost de o potrivă atinse.

Când istoria unui personaj tip este prea lungă, ea se va divide în părți ce se vor trata, fiecare deosebit, ca predare, explicare și reproducere de materie.

2. Învățătorul trece acum la partea a doua a tratării: *dobândirea abstracțiilor religioase și morale*. Spre acest sfârșit, el trebuie să fi stabilit mai dinainte (prin schițele ce face despre lecții, în textul său de pregătire), care, anume, sunt abstracțiile (sentințele, principiile sau preceptele religioase și morale), la care vrea să ajungă și care se pot uni, într-o unitate metodică, cu istorioara tratată.

Cu istorioara despre prorocul Daniil se pot uni următoarele învățăminte: Porunca I din decalog: „Eu sunt Domnul, Dumnezeul tău; să nu aibi alți Dumnezei afară de mine“; Porunca II: „Să nu-ți faci chip cioplit, nici alte asemenea lucruri. Să nu te închini lor, nici să nu le slujești lor“.

a) Acestea stabilite, începutul tratării abstracțiilor se va face, *accentuând acele elemente de cunoștințe din istorioara tratată, care au menirea să fie abstrase* (aprofundare etică și religioasă).

În exemplul nostru, această accentuare se va face prin următoarea analiză: Î. „De ce prorocul Daniil a preferit să fie aruncat în groapa leilor, de cât să se

închine la idolul din Babilon“? R. „..... fiindcă el ținea tare la *credința în Dumnezeul adevărat*“.

b) Urmează acum *asămănarea ultimei istorioare, cu altele anterioare, sau și a altor tipuri istorice. Criteriul de asemănare să fie tot elementele accentuate în istorioara de acum.*

În exemplul nostru, vom face asemănarea din cestiune, întrebând: „Când a mai dovedit Daniil, sau alții, credința în Dumnezeu“? Școlarii vor aminti d. e., că Daniil mai fusese aruncat odată în groapa leilor, când nu voi să se supună regelui Darius, care poruncise, că poporul să i se închine 30 de zile; sau istoria lui Avram care mai preferi să jertfească pe fiul său Isac, de cât să nu asculte de porunca lui Dumnezeu; sau istoria lui Constantin Brâncoveanu, care preferi a se jertfi pe sine și familia sa, de cât a se lăpăda, în fața sultanului, de credința în adevăratul Dumnezeu, etc.

c) În fine *învățătorul enunță rezultatul abstras.*

El zice: „Vedeți, noi toți avem datorința să ținem tare la credința noastră în Dumnezeu. Însuș Dumnezeu ne poruncește, în legile date lui Moisi, pe cele două table de piatră zicând..... (învățătorul enunță primele două porunci din decalog).

Textul enunțat se va scrie de învățător pe tablă și de școlari în caetele lor; apoi se va citi de școlari, cu voce înaltă, explicând, când trebuința cere, cuvintele ce s'ar întâmpla să nu fie destul de înțelese. Învățămintele abstrase se vor învăța pe de rost, și se vor reproduce totdeauna textual, după ce școlarii le-au mai repetat acasă, împreună cu istorioara ce s'a tratat.

Cu aceasta s'a terminat tratarea.

(Urmează)

Primii gramatici români bănățeni.

IV.

Biografia și bibliografia lui Loga.

1773—1850.

Despre viața și faptele lui am putut aduna foarte puține notițe. Chiar și acestea sunt destul de vage și incomplete; ici colea chiar nesigure pentru de a-i putea reconstrui tridita-i viață.

Operile lui aici și acum nu le examinăm. De data aceasta ne preocupă numai activitatea și vederile lui, ca compunător de gramatică.

A ajuns *bătrânețe unse*, cum se zice în sfânta scriptură; cu toate, că portretul ce-l cunoaștem (pare însă, că nu e succes) din broșurica dlui Iuliu Vuia, îl arată a fi fost (pe la vrâsta de 45—50 ani) de un fizic mai mult șubred, ca de mijloc. Vieța-i patriarhală a fost de 80 ani și 11 zile, născut fiind în Caransebeș la 1 Novembre 1770; a repausat tot aci la 12 Novembre 1850.

Ni s'a transmis, că părinții lui au fost o familie *săracă*, dar *veche*. Am crede, că e cobo-

rătoare din a lui Vasilie Diaconul, zugrav, preot; ori că călugăr preot. Acesta a venit dela mănăstirea Tismana, în 1726, cu vr'o 50 de familii și s'a așezat lângă Vârșeț, înființând satul Srediștea mare. A creat o școală cu bună reputație pe acele vremuri, când pare, că pe sate în tot Bănatul nu era alta.

Colonia aceasta a lui Diaconul, se numeră și ea la celealte colonii, înmigrate din Oltenia în diferite intervale, dintre anii 1641—1790. Populația aceasta e mai mândră, mai agilă, ca băstinașii bănățeni! Ei sunt numiți și azi „Țăreni“, din Țară veniți, adică din Țara Românească. Li se mai zice și „Bufani“, în opoziție cu autohtonii numiți *Frățuți!*

Sunt vre-o 13 comune în aretul Oraviței. Până azi se deosebesc ceva în grai și port de bănățenii vechi. Cu greu se căsătoresc cu bănățenii vechi, de aceea și cam scad. Vor fi de toți ceva preste 18.000.

Afară de Bufanii (ziși și „Bribeți“, vrăbii, vrăbeți, care iau cuibul altor păseri) din Caraș-Severin, mai sunt „Țăreni“ și în județul Torontal. Au acolo vre-o 5 comune mari, bogate și se deosebesc și ei de restul ce își zic „*get-beget, mis bănățan*“. Numărul Țărenilor torontaleni e aproape de 2 ori așa de mare ca al patrioților lor din Caraș-Severin.

Diaconul Vasile, pe lângă cărturăria mult puțină ce făcea în școala sa, instrua pe învățăcei și în meșteșugul frumos al picturii!

Un fecior al lui Vasile Diaconul, George Diaconul, absolvent al școalei și atelierului din Srediștea, a ajuns zugrav bine căutat și retribuit. *Biserica din Caransebeș, până azi are unele icoane prețioase, plătuite de dreapta lui!* George Diaconul, ca să poată trăi și să poată avea clientelă la biserici ortodoxe, a trebuit să facă pe placul sârbilor și să pună la polea sa sufixul îndatinat *ici*, Diaconoviciu.

Zugravi de seamă au mai ieșit din officina lui Diaconul⁸²⁾: un anumit *Raicu* din Vârșeț și *Petruț* din Timișoara și încă mult alții.

Se crede, că familia fruntașă a inginerului de mine *Adolf Diaconoviciu* † 1886, din Bogșa, descinde dela Loga și dela Vasile Diaconul. Arborele lor genealogic, mai de aproape, nu-mi este cunoscut!

Constantin Diaconovici Loga a urmat învățământul secundar la Lugoj. Filozofia nu știm unde a făcut-o. Drepturile și științele politice le-a învățat la universitatea din Budapesta cu succes strălucit.

A purtat o bucată de vreme diferite funcțiuni politice și de stat aci în capitală, dar

toate acestea nu-i conveniau. Fîrea l-a tras fatalmente la cariera de a educa și instrua.

Dacă logojanul Teodoroviciu a fost primul preot român al Budapestei, caransebeșanul Loga, la rîndul său, a fost aci primul psalt al bisericii românești și de-odată, după obiceiul vremii de-atunci, primul învățator al școalei naționale a coloniei noastre mici, aci departe de neam, în centrul patriei-măștere.⁸³⁾

41 de ani în cap și-a închinat dascălul Loga serviciile sale școalei noastre, adică ceva mai mult ca jumătate din timpul vieții sale lungi și trudite de 80 de ani, cât i-a fost hărăzit dela bunul Dumnezeu.

În Novembre 1889, la etatea matură de 39 ani, a fost instituit cântăreț-învățator în Budapesta și tot în Novembre, 1850, a murit în locul său natal Caransebeș, ca *dascăl de dascălie*, unde a servit 19 ani adică din Ianuarie 1831. Până la acest timp a slujit, cu onoare și rod îmbelșugat, alți 19 ani, în Arad; din Novembre 1812 și până la sfârșitul anului 1830, după ce mai nainte împlinise 3 ani de exemplară dascălie în Budapesta, începând din Novembre 1809 și până a se transporta în Novembre 1812 la Arad.⁸⁴⁾

E de reliefiat în viața lui Loga, că în Novembre s'a născut, în Novembre a decedat, în Novembre a ajuns dascăl în Budapesta și tot în Novembre a fost instituit profesor în Arad.

În Budapesta el a *paradosit* = propus obiectele normate pentru școala elementară în

⁸²⁾ „Foaia Diecezană“ 1923 nr. 3, pg. 2, col. I și nr. 21 ex 1922 pg. 3, col. II.

⁸³⁾ În Caransebeș la 1582 există o școală calvină română pentru a forma preoșimea și dascălimea noastră rurală. Școala aceasta este prima școală română mai înaltă, cunoscută la noi în istorie. „Dascăl de dascălie“ aici era nemeșul Efreim Zăcan. Familia Zăcan era bogată, avea case, purta procese de moștenire. Din sinul ei erau diregători de stat. Pe baza lui Pesty Frigyes, vom istorisi despre ea cu alta ocazie.

O școală asemenea celei din Caransebeș din anul 1582, a înființat calvinii în Făgăraș la 1657.

În 1748 există încă școala românească din Caransebeș! Aci a venit un preot, care înseamnă cu litere latine, că a învățat gramatica în Caransebeș. Anal. academ. române, Bucur. tom. XVII, pg. 15, partea administrativă. În Făgăraș a venit în 1667 Ionașcu, fiu de boier din Moldova, să învețe gramatică. „Tocilescu „Rev. pentru ist. arh. și filologie“, Buc. II, I, 138.

Cât de afunde rădăcini prinsese calvinismul în Caransebeș și în Bănat, pe vremea principilor ardeleni, e bine cunoscut din scrierile de până acum, nu le mai amintim. Amintim numai, că de curând s'a aflat, că și iezișii au dat năvală asupra acestor regiuni. Nu amintim nici despre aceste ispite, cari încă sunt cunoscute în parte. Ci spunem, că sub Bathory Cristofor (1576—1582) iezișul Lado Valentin: spovedea predică, boteză în limba românească pe români. Alt ieziș: Campani Pavel scrie în 7 Febr. 1584, că 60 sate din aretul Lugojului și Caransebeșului nu se pleacă calvinilor; au trimis doi nobili, ca delegați (unul din Caransebeș, altul din Lugoj), la Bălgărad, la mitropolitul Ghenadie I, ca să le dea preoți să le boteze pruncii. (Alexe Procopovici, „Introducere în studiul literaturii vechi.“ Cernăuți, 1922, pg. 99 și 100.) *Onouă dovadă contra școalei Bunea-Iorga, că numai dela 1600, dela Mihai Viteazul încoaci, au rezidat vlădicii români în Alba-Iulia, până aci au locuit în mănăstirea Prislop. Delegații bănățenilor nu merg la Prislop, ci sunt trimiși și merg la Alba-Iulia. Se mai dovedește prin aceasta, că Sionul bănățean, înainte de a-l încălca sârbii și a se uni Atanasie, eră subordonat Mitropoliei ardeleni.*

⁸⁴⁾ Tincu *Velia* o. c. 203; *Viața Școalele* o. c. 21.

patru limbi: românește, ungurește, nemțește și latinește. Loga, afară de acestea, mai vorbiă și scria cu ușurință mare și limba franțuzească și sârbească.

Gheorghe Petrovici, inspectorul școlar din Buda (fost protopop în Belinț, după moartea lui Petru Maior cenzor de cărți în 1822), cu hârtia sa din 15 Aprilie 1812, vorbește foarte elogiios despre persoana și slujba de învățător a lui Loga ⁸⁵⁾: „Ein so gebildeter, systematischer und seines Amtes würdigster Lehrer, wie der Herr Diakonovics ist, ist auch um das theuerste Geld nicht bald zu bekommen.“

Loga, Iorgoviciu, Petru Maior, Sam. Clain, Șincal, dr. Roșu, dr. Molnár, Teodorovici și alții, au neperitoare merite pentru trezirea și alimentarea sentimentului național la frații noștri macedo-români, din capitala și din alte centre ale Ungariei. ⁸⁶⁾

A făcut ce a făcut și a introdus cu preotul Teodorovici, de în biserică s'a slujit și cântat și românește. Cronica contemporană a veșnicit incidentul așa: Loga intrând în biserică, înconjurat de aderenții săi, a spus pe șleau grecilor și grecoteilor, că de azi încolo va cânta și românește! Surprinși de o astfel de declarație, la carea nu erau pregătiți, grecii s'au revoltat și au zis, că se vor împotrivi cu forța la una ca asta! Loga a început de fapt responsoriile și strana a o duce românește! Grecii s'au aruncat asupra lui, dar totuși nu nu cutezară să-i pună pumnul în gură, văzând, că nu-și perde prezența de spirit și încează cu liniște perfectă a cânta pe românie! ⁸⁷⁾

Prima reuniune de femei române s'a făcut în Budapesta la 1815. Deci la trei ani după ce s'a transportat Loga la Arad. Ci totuși el e inițiatorul și adevăratul înfiripător al acestei instituții. ⁸⁸⁾

În anul 1812, după cum se știe, ieși în Buda, de sub teascurile universității ungurești, celebra operă a cenzorului român, a paraponisitului Petru Maior: „Istoria despre originea Românilor din Dacia.“ Acest monument de mândrie națională a fost: *revăzut, cenzurat și aprobat de Loga.* Cu aceasta apoi el își și încheie activitatea sa în centrul țării ungurești, pe atunci un focar de înfrigurată cultură și literatură bănățeană, cum am văzut în un mo-

dest comunicat anterior ⁸⁹⁾, și în Novembre 1812 ia în primire noul său post, ce i-se îmbie la nou înființata școală normală regală din Arad. Între toți colegii profesori, Loga e cel dintâi, care grăbește la Arad. Locul lui în Pesta, am văzut, că îl căpătă un alt bănățean, Grigorie Montan. ⁹⁰⁾

Despre circumstanța onorifică, pentru Loga, de a aprecia cea mai de seamă lucrare a unui lucefăr de al neamului, am putut da de următoarea notiță contemporană!

Maior, ca în general toți cei majori ai noștri de pe vremea puternicului vlădică Bob din Blaj, a fost luat la goană de Bob; drept aceea autorului i-se îmbie acum un mic prilej, ca în opera din vorbă, să-i joace renghiul ce-i se cuvine!

La pg. 204 și 336 o și face. Bob, mare domn ce era, și cu trecerea ce-și câștigase la ai săi și la străini, mic de spirit și de suflet, mare la patimă și răzbunări, cum de fapt eră, sesizează cu stăruință vrednică de o altă cauză mai dreaptă, pe guvernatorul din Ardeal, contele Gheorghe Bánffy, că îndată să iee sub interdicit cartea din chestiune până atunci, până când se vor suprima paginile cu pricina și i-se va da deplină satisfacție pentru pretinsa ofensă!

Bánffy relatează palatinului: arhiducelui Iosif. Acesta conrede cu anchetarea pe Ioan Latinovics, consilier și director al cancelariei.

Latinovics, între altele, în punct doi cere dela înculpatul Maior, să-i răspundă în scris: „Prin cine s'a revăzut, cenzurat și aprobat,“ lăudata istorie?

Maior s'a disculpat în scris și latinește, după cum urmează: (Nu știm datul hârtiei desvinovătoare, dar e o zi dintre 15—21 Iunie 1813. Cu răspunsul lui Maior s'a îndestulit Palatinul și Bob.)

„În lipsa unui revizor ordinar, carele se priceapă bine limba română, în carea e scrisă cartea menționată; aceasta s'a revăzut și aprobat prin Constantin Diaconoviciu Loga, învățător la școala română pestană, filozof absolvent și bineversat precum în științele latine, așa și în literatura română; carele aducând cu sine necesitatea, la recercarea oficiului tipografiei universității reg., a suplinit de vre-o câteva ori și oficiul de corector în limba română și a și revăzut unele cărți.“

Deci Loga nu numai Istoria lui Maior a revăzut-o și aprobat-o, ci și alte cărți române. A fost și supleant de corector.

⁸⁵⁾ Foia Diec. 1923 nr. 3 pg. 2, I, cu nota 31. Despre Gh. Petrovici, vezi în nr.ii 2—4 și 8 ex 1923.

⁸⁶⁾ și ⁸⁷⁾ „Foia Diecezană“ nr.ii 21 pag. 3, I și II ex 1922. Dr Teodor Botiș: Istoria școlii normale și a institutului teologic ortodox român. Arad 1922, pg. 388.

⁸⁸⁾ „Foia Diecezană“, Caransebeș, 1922 nr., 23 pg. 3. Botiș o. c. 388.

⁸⁹⁾ „Foia Diecezană“ ibidem pg. 4 și nr. 24 pg. 3. Ovid Densusianu Literatura rom. modernă, Buc. 1920 v. 1 pg. 72. Dr I. Lupăș Mitropolitul Andrei baron Șaguna, Sibiu 1909 pg 25. Iorga Ist. lit. rom. sec. 18. o. c. II 420—430. Octavian Lugoșianu Societatea femeilor din anul 1815 în „Revista Nouă“, Bucur. 1894 (VIII) pg. 278—284.

⁹⁰⁾ Foia Diec. nr. 22 pg. 3—4.

Maior spune, în disculparea sa din chestiune, că Loga e absolvent de filozofie în anul 1813, când Loga era deja de un an dus din Pesta ca profesor la Arad!

Maior a cunoscut bine pe Loga. Nesmintit va fi știut și ce studii a mântuit. Dacă ar fi făcut și drepturile, după cum ni s'a transmis noauă celor de azi, prin tradiție și istorie, Maior relevă această circumstanță, carea cadra bine cu ținta ce avea scrisoarea promovată consilierului Latinovics.

Ori noi, ori Maior, suntem greșiți privitor de calificarea formală alul Loga! Putința de a greși la Maior e mai mică, ca la generațiile de mai târziu. Dar nu e cu neputință, că Loga să fie studiat și dat examenele iuridice, mai târziu, pe cale particulară. E posibil, dar nu e verosimil! Loga era tare absorbit în Arad de funcțiunea sa și de frământările de a naționaliza Sionul românilor ungureni! Apoi în 1813 el era vrăstnic deja. Trecuse preste 42 de ierni grele.

(Urmează).

Chestiuni materiale și preocupări spirituale.

În drumul meu spre Răcășdia, am avut bucuria să-mi revăd — după lungă despărțire — frumosul nostru Banat. Doream să-i întâlnesc pe cei de demult, să le întind o mână de frate să „tănuim“, să stăm la „zbor“ cu vechii prietini, dar toți au fost ascunși ochilor mei trupești, fulgii de zăpadă ai vremii le-a schimbat chipul tinereții, vigoarea și firea zglobie de atunci s'a redus și s'a domolit,

Ici colo văz un chip mai cunoscut, pe care timpul nu mi l-a copleșit cu totul.

Vreau să stau cu omul de vorbă, — pardon mă „confundați“, nu sunt eu acela; poate-i samăn, dar îl cunosc personal, are să se simță fericit, când îi voi spune că ne-am întâlnit.

La Lugoj vreme lungă până să plece trenul spre Gataia. La Dacia lumea flămândă iese și întră; este o zi colorată, plină și voială, zi de târg, cu săteni veseli, — căci târgul aduce multă veselie „cu câte căta beutură“... Un interesant colcidoscop, un film cinematografic foarte variat, care prezintă ca particularitate etnică, portul pitoresc al poporului bănățean.

La un moment dat întră în sală, după toate bănuelile, un preot cu un fruntaș din satul lui.

— Eu vă spun, începe părintele — că am drept, — ori nu?... DTa știi, că v'am iertat de multe ori, dar vezi și DTa, nu se mai poate!... Nu? Zi și DTa. N'am răbdat atâția ani? Ce zici? Nu? Și n'am avut de gând să mai merg la lege,

— dar vezi și DTa, mă siliți! — Nu-s bucatele luate în concurs? Nu trebuia să-mi plățiți-chiar cu țărăita — dar voi, nu.. ca hăia, bolșevicii..

— Pe cinste Ți-o spun Părinte, așa-i. Le-am spus de-atâtea ori. Ei: nu! Și acuma eu ce-Ți spun? Nimic, că poate fi Te mării pe mine.

— Spune, dragă, spune, să nu-i dau la lege?

— Acu zic și eu, cu mâna pre suflet, n'ai încotro.

Era vorba de birul preoțesc, nefericitul de bir preoțesc, reminiscență tristă din vremea iobăgiei! — Ei, dar concursul este publicat cu bir pentru preot, o plată foarte nesigură, bună de a fi fixată între „emolumente“, dar care nici când nu hrănește — la vreme — familia bietului preot. Cunosc felul de încassare al acestei pretențiuni dela săteni. — Să ferească bunul Dumnezeu pe preot, să nu fie în conflict, sau să nu i-se pregătească un conflict cu administrația politică. Toate consemnările cu bir preoțesc pot fi vidimate mult și bine de protopopul tractual, administrația are grijă să-i procure mulțumirea de a nu-l încassa acest bir, decât iritând pe contribuent cu subterfugii și alte grațiosități, cari toate sunt în contra preotului, și-l pune în raport de dușmănie cu parohianul datoras.

Este adevărat, că în cursul conversației dintre cei doi oameni, prietini și binevoitori, preocupări de ordin moral, pastoral, educativ n'au putut să se strecoare, în mijlocul griiei pentru susținerea vieții materiale. Este adevărat și aceea, că eu zadarnic așteptam să se treacă dela tema birului la tema personalității Mântuitorului, și la modul cum s'ar putea folosi o clipă prielnică gentru a-L da pe Christos tovarăș omului năcăjit, căci preotul își simte periclitată mai întâi viața contingentă și nu avea vreme de preocupări spirituale, transcendente.

Toți accia cari trăim o viață la sate, ne dăm seama de sigur, că încassarea birului este o greutate, o nenorocire în calea misiunii noastre pastorale. Sânt convins, că dacă n'a sosit încă ceasul, ca acest bir preoțesc, să fie soluționat în chip norocos, trebuie neapărat să vină o vreme, când această reminiscență medieală va fi de domeniul istoriei.

Dar pân' atunci?... să fie „mijioacele noastre încinse și tăcliile aprinse“, chestiuni de ordin pastoral, de ordin de salar să le tratăm în camera „caritatis“, și nici decât lâng un pahar de bere, la o masă dela Dacia ori aiurea, pentru că nu totdeauna vom putea avea un vecin binevoitor la masă, ci un declasat ori ateu, care prinzând o convorbire de felul celei-ce m'a intrigat pe mine, va scoate un tilu de ocară împotriva tagmei preoțești în genere.

Protopop Al. Munteanu.

Sărbările instalării noului protopop la Oravița

Atât tractul cât și comuna parohială din Oravița, după o văduvie de doisprezece ani, cu ziua de 6 Maiu a. c. și-a primit în sinul ei șeful destinat de a o conduce, în persoana protopopului nou ales P. O. D. Virgil Musta.

Tractul Oraviții, situat în frumoasa vale a Carasului, din cele mai îndepărtate vremuri începând, a jucat un rol important în luptele pentru desrobirea neamului și pentru emanciparea bisericii. În toate vremurile a fost condus de bărbați de valoare ai neamului, care înțelegând rostul vremurilor, au nuzit la deștepțarea masselor poporului, au conclucrat mână în mână și astfel au format puternicul zăgaz național, de care se sfărîmău pe vremuri toate undele șovinismului unguresc, îndreptate în părțile acestea. În timpul din urmă acest tract a fost puțin cam neglijat, și buna armonie dintre credincioșii — din mai multe motive — s'a cam clătinat. Nădăjduim însă, că noul ales protopop va îndrepta toate neajunsurile, va turna o vieță nouă și va crea o atmosferă prielnică între credincioși și biserică.

Întrarea în tract.

P. O. D-ni protopopi M. Gașpar și noul ales Virgil Musta, însoțiți de o suită de notabilități din Caransebeș, ca D-nii Sabin Evuțian directorul liceului, Dr D-trie Cioloca profesor de teologie, Ilie Orzescu deputat și alți mulți bărbați de valoare ai Caransebeșului, și-au făcut întrarea în tract în comuna Forotic. La gară au fost întâmpinați de corul comunei în frunte cu preotul Mitrofan Cioreiu, fanfara din Cârnecca cu preoții și învățătorii din ambele comune și un număr considerabil de țărani. Înduioșător a fost momentul, când un băiat de școală a rostit o mică cuvântare și a înmanuat sărbătoritului un buchet de flori. Pentru primire a mulțumit P. O. D. M. Gașpar, iar în urmă noul protopop P. O. D. V. Musta.

Tot astfel au fost primiți în Comorăște și la Căcova, unde a cântat corul distinsului învățător Ioan Cioc și a vorbit preotul V. Bălan.

La gara din Oravița au fost întâmpinați de o seamă de intelectuali și de corul din Oravița-română, al cărui președinte este Dl C. Pavloviciu. Directorul liceului Dl N. Petricoane Drugărin urează bun sosir noului protopop, iar corul a intonat câteva cântări de bucurie. Seara, tot corul din Oravița, a dat o serenadă delegatului consistorial și noului protopop în edificiul băncii „Orăviceana”.

În biserică.

Actul instalării va rămânea mai multă vreme ca o amintire de valoare în mințile credincioșilor. Începutul liturgiei s'a început la ora 9 fix. Au servit ambii protopopi, mai mulți preoți și diaconul Sabin Evuțian, directorul liceului „Traian Doda” din Caransebeș. La liturgie a cântat corul Reuniunii de cântări din Oravița-montană de sub conducerea profesorului de muzică N. Lighezan. După ce s'au citit toate scriptele și singhelia P. S. S. a Dlui Episcop diecezan Dr. Iosif Tr. Badescu, P. O. D. protopop M. Gașpar a ținut una dintre cele mai frumoase cuvântări, schițând datorile și calea pe care va avea să urmeze noul protopop. Înălțătoare și plină de miez a fost și vorbirea P. O. D. Virgil Musta, care schițând în câteva cuvinte istoricul tractului, face promisiuni, că va avea să-l conducă întocmai ca și înaintașii săi: harnicii protopopi, iar calea — întru câtva neglijată în timpul din urmă — va căuta să o netezească, pentru ca toate să meargă spre binele bisericii și al națiunii.

După serviciul divin au urmat recepțiile diferitelor autorități și a delegaților poporului. De remarcă este, că toate autoritățile bisericești s'au prezentat, ca cele catolice și izraelite, numai cea gr. cat. unită s'a abținut. Ce ură nedumerită ne mai păstrează frații uniți!

Banchetul.

La Banchetul ținut în sala otelului „Coroana” au luat parte preste o sută de persoane. Dintre vorbitori remarcăm pe P. O. Dnii M. Gașpar, V. Musta și a senatorul Dr M. Groșșianu.

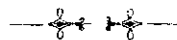
Di Dr M. Groșșianu, declarat pe vremuri de „Rege al bufenilor”, a vorbit cu cea mai mare însuflețire.

* * *

Seara a urmat concertul marelui artist violoncelist N. Papazoglu, directorul conservatorului din Timișoara. Publicul întreg a rămas uimit de puterea talentului a acestui uriaș al muzicii și de executare precisă a bucaților din diferiți compozitori de valoare. Mult timp va rămânea artistul neșters din memoria ascultătorilor.

După concert a urmat dans.

Dan.

Ș T I R I

Personale. P. S. Sa Episcopul nostru Iosif a plecat în 27 Aprilie (10 Mai) la București.

Din Parlament. Corpurilor legiuitoare, după 3 ședințe, au luat din nou vacanța până Marți, 8 Maiu st. n., când și-au reînceput activitatea. — La Senat s'a depus Statutul funcționarilor, iar la Cămeșă, din inițiativă parlamentară, un proiect de lege pentru interpretative legii chirilor, apoi un proiect pentru abrogarea libertății importului și a comerțului de zahăr în interiorul țării și un proiect de lege pentru regularea datoriilor — în străinătate în valută forte, precum și alte proiecte mai mărunte.

Diferendul dintre dnii Mărzescu și gen. Văitoianu s'a aplanat. Unele ziare din Capitală aduc vestea unui nou diferend dintre dl gen. Văitoianu și guvern, în urma căruia acesta ar fi demisionat.

Opoziția unită, prin declarația făcută de dl Pan. Halipa, susținând întru toate declarațiile anterioare, continuă a nu recunoaște legalitatea Parlamentului. Declară din nou de drept nule hotărârile votate de aceste adunări. Astfel declară, că în fața intenției guvernului de a aduce în Parlament legi importante, partidele aliate nu vor lua în seamă aceste legi. Adunările de protestare ale opoziției continuă atât în Capitală, cât și în provincia (Pitești, Craiova etc.).

Investirea nouilor episcopi Lucian Triteanu al Romanului, Ghenadie Niculescu al Buzăului, Ilarie Teodorescu al Constanței și Nectarie Collarciuc al Cetății-Albe-Ismail, s'a făcut cu solemnitatea obicinuită Joi, la 27 Apr. (10 Maiu) a. c.

Societatea scriitorilor români din București, în drumul său de apostolie pentru lășirea culturii românești, va descinde Duminecă, la 30 Apr. (13 Maiu) a. c., și în orașul nostru Caransebeș, unde după masă, la orele 5, va aranja o mare șazătoare literară în sala de gimnastică a liceului „Traian Doda.”

Alegeri de preot confirmate. Consistorul diecezan, în ședința senatului bisericesc din 14/27 Aprilie a. c., a confirmat:

- alegerea cand. de preot *Ioan Ivan* de paroh la parohia din *Valeadeni*;
- alegerea preotului *Corneliu Panciovan* din Iertof de paroh la parohia din *Vrani*
- alegerea preotului *Petru Șușan* din Comorăște de paroh la parohia II. din *Vrăniuf*.

Preoțimea și îmbunătățirea salariilor. Celim în „Telegraful Român”: Cu grija părintească pentru situația materială a preoțimii, I. P. S. Sa Părintele nostru Mitropolit Nicolae a intervenit din nou la guvern, pentru ca să fie considerați și preoții, după cuviință, la împărțirea sporului de leafă din suma prevăzută în bugetul țării. Dl. Ministru al finanțelor a răspuns telegrafice: „*Toți cei ce sânt în bugetul statului vor beneficia de regulile stabilite de comisia bugetară pentru repartizarea suplimentului din cele 500 milioane, prevăzute în buget.*”

Celibatul preoților greco-catolici în Polonia. Delegatul Papei pentru Galiția orientală: Pater Genochi a declarat corespondentului ziarului polon „*Gazeta Warszawska*”, că chestiunea introducerii celibatului pentru preoții greco-catolici este actuală. De pe acum deja nu se mai sfințesc, în dieceza Stanislau, candidați de preoți însurați.

Deasemenea și introducerea calendarului gregorian pentru uzul bisericii greco-catolice este numai o chestiune de timp.

Orașul Orșova. Ministerul de interne, aprobând decisiunile reprezentanțelor comunale din comunele Tufări și Jupalnic de a se uni cu comuna Orșova, a aprobat cererea acesteia de a se transforma în oraș cu magistrat regulat.

Sărbările „Eroului necunoscut.” La Ministerul de război se lucrează de câteva zile la fixarea programului pentru sărbătorirea „Eroului necunoscut.”

S'a stabilit definitiv, să se scoată zilele acestea din diferite câmpuri de bătaie oseminte de eroi necunoscuți. Osemintele vor fi transportate la Mărășești și vor trebui să fie aduse în această regiune în ziua de 14 Mai st. n., când se vor face slujbe religioase solemne, după care vor urma procesiuni la mormintele eroilor identificați din cimitirul de onoare din aceea localitate.

Un elev dela una din școlile militare din țară va desemna osemintele neidentificate ce urmează să fie aduse la București în ziua de 15 Mai a. c.

Osemintele acestui „Erou necunoscut” vor fi puse într'un cosciug anume constituit și vor se vor depune spre vecinică odihnă pe terasa de lângă Muzeul Militar din parcul Carol din București.

Se afirmă, că A. S. R. Principele Carol ar fi pus într'o consfătuire recentă, ca monumentul să fie cât mai simplu și pe piatră să nu figureze de cât următoarea inscripție:

„Aici odihnește soldatul necunoscut, săvârșit din viață în războiul pentru întregirea Neamului.”

Fanatismul antireligios din Rusia. Știrile din Rusia ne îngrozesc. Toată ura blăstămată și distrugătoare, ura aceea, care spulberă din om orice scântee de ideal s'a prăvălit hădă, oribilă și stupidă.

În Rusia, se deslanțue acum torturarea și uciderea celor cari cred într'o religie.

E un potop de fanatism antireligios, în special anticreștin. Dacă am înțeles pornirea revoluționară, am urmărit ascendența politică a fruntașilor bolșevici; dacă am înțeles, că prin politică ajung mulți influenți, celebri și orgolioși, să facă legi, regulamente și constituții revoluționare, pentru turma de cetățeni și pentru poporul egal în drepturi, — recunoscute în discursuri, — n'am înțeles prăpățul, pe care-l urmăresc bolșevicii, transformând o mișcare socială într'o persecuție religioasă.

Ei s'au impus în numele libertății, au venit cu religia libertății și acum tind să strivească în oamenii din zăcământul rus tocmai libertatea religiei.

Ce se petrece oare în conștiința acelor conducători ai Rusiei, caristropșesc șiucid pe acei, cari cred într'un Dumnezeu, pe care vieața, moștenirea.sufletească, mediul, năcazurile, nădejile, moravurile, sufletul li l-au sălășluit, simplu, naiv și profund?

Urâciunea asta morală pare că n'ar fi proprie popoului rus, pe care câți l-au cunoscut și l-au descris, l-au înfățișat altfel: duios și mistic.

În acest sens, ne amintim ce scrie Maxim Gorki (Europe, Nr. 2, 15 Mars) dintr'o convorbire cu Tolstoi.

— „Despre suflet nu știu decât un lucru, că vrea să fie în contact cu Dumnezeu.

Ce-i Dumnezeu?

E acela din care sufletul meu e o părticică”.

Aceasta-i religia.

Fanatismul și intoleranța ucigătoare împotriva credinței religioase (ortodoxe, catolice, etc.) de unde s'au prăvălit în pravoslavnică Rusie? Să fie oare epavele unor vechi tradiții de ură meschină, care au vârgat mișcarea revoluționară rusă cu hidoșenia răsunării?

(„Universul”).

Poșta Redacțiunii.

Dan în Oravița. Călduroase mulțumiri pentru raport. Tot așa și pentru felicitări: Din când în când mai adu-ți aminte de noi cu câte un articol.

G. D. înv. în O. Fiind aglomerați cu lucrul, abia săptămâna viitoare vă putem răspunde. Apreciem intențiunile DVoastre nobile și credem, că ne va succeda să aducem în consonanță vederile ce ne despart, cu atât mai vărtos, căci ne îmbucură faptul, că și dintre mireni se mai află barbați, cari să fie îngrijorați de soartea de mâne a bisericii noastre.

Preotul Petruche în Deta. Luăm act și-ți anticipăm mulțumirile noastre. Săptămâna viitoare îți trimitem copia cerută

Bibliografie.

Au apărut:

„*Biserica Ortodoxă Română*”, revista sf. Sinod. Seria II, anul 41, nr. 6. (504), Martie 1923. București. Abonamentul: 100 Lei anual.

„*Renașterea*”, revistă de cultură religioasă, apare lunar sub patronajul P. S. Episcop Vartolomeu. Anul II, nr. 4. Aprilie 1923. Craiova. Abonament anual: 60 Lei.

„*Cosinzeana*”. Anul VII, nr. 8. (25 Aprilie 1923). Cluj. Prețul: 5 Lei.

„*Ramuri* — Drum drept”. Anul XVII, nr. 9. (1 Maiu 1923). Craiova. Prețul: 5 Lei.

Nr. 70. exec. 1923.

Publicațiune de licitație.

Subsemnatul executor al judecătorei de ocol din Caransebeș, în senzul §-lui 102 art. de lege LX din 1881: resp. în senzul §-lui 19 art. de lege XLI din 1908 prin aceasta publică, că în urma decisului Judecătorei de ocol din Timișoara de sub Nr. 11002/1922 efectuându-se execuțiunea, la 8 Martie 1923 în favorul execvanților Carol Rottmann și Comp. reprez. prin avocatul Dr. Arthur Weisz contra execvatului pentru suma de 3742 Lei 98 b, și acces. mișcătoarele cuprinse și supracuprinse, cari s'au prețuit în 11.000 Lei și anume: 2 cai și trăsură, să vor vinde prin licitație publică. Deci în urma decisului Nr. 609/1923 G. a Judecătorei de ocol Caransebeș pentru incasarea pretenziunii de 3742'98 Lei capital, după aceasta 5% din 28 Octomvrie 1922 interese și speșele de 985 Lei 25 bani staverite până în prezent, se fixează termenul de licitație **pe ziua de 15-lea Maiu 1923 la orele 1 p. m. în comuna Caransebeș** la locuința execvatului și toți aceia cari au voe de a cumpăra, sunt invitați cu aceea observare, că mișcătoarele de sus în senzul art. de lege LX. din 1881: §-ul 107, 108 se vor vinde celor cari dau mai mult, pe lângă solvirea în bani gata și în caz necesar și sub prețul de strigare. Întrucât mișcătoarele licitande s'au cuprins și supracuprins din partea altor creditori și aceștia și-au câștigat dreptul de acoperire asupra licitației în senzul §-lui 129 a legii LX. din 1881: se va efectui și în favorul lor.

Caransebeș, la 22 Aprilie 1923.

BCU Cluj
Mihail Guran
executor jud. reg.

Nr. 42. exec. 1923.

Publicațiune de licitație.

Subsemnatul executor al judecătorei de ocol din Caransebeș, în senzul §-lui 102 art. de lege LX. din 1881: resp. în senzul §-lui 19 art. de lege XLI. din 1908 prin aceasta publică, că în urma decisului Judecătorei de ocol din Timișoara de sub Nr. 7824/1922 efectuându-se execuțiunea, la 10 Ianuarie 1923 în favorul execvanților Carol Rottmann și Comp. reprez. prin avocatul Dr. Arthur Weisz contra execvatului pentru suma de 4191 L. 60 b. și acces. mișcătoarele cuprinse și supracuprinse, cari s'au prețuit în 11.500 Lei și anume: 7 butoaie goale și 700 Lt. vin se vor vinde prin licitație publică. Deci în urma decisului Nr. 129/1923 G. a Judecătorei de ocol Caransebeș pentru incasarea pretenziunii de 4191'60 Lei capital, după aceasta 5% din 28 Iulie 1922 interese și speșele de 1379 Lei 25 bani staverite până în prezent, să fixează termenul de licitație **pe ziua de 15-lea Maiu 1923 la orele 4 p. m. în comuna Caransebeș** la locuința execvatilor și toți aceia cari au voe de a cumpăra, sunt invitați cu aceea observare, că mișcătoarele de sus în senzul art. de lege LX. din 1881: §-ul 107, 108 se vor vinde celor cari dau mai mult, pe lângă solvirea în bani gata și în caz necesar și sub prețul de strigare. Întrucât mișcătoarele licitande sau cuprins și supracuprins din partea altor creditori și aceștia și-au câștigat dreptul de acoperire asupra licitației în senzul §-lui 129 a legii LX. din 1881: se va efectui și în favorul lor.

Caransebeș, la 22 Aprilie 1923.

Mihail Guran
executor jud. reg.

Redactor responsabil: Romulus G. Ancușă.

CONCURS.

Amăsurat ordinațiunei Ven. Consistor diecezan dtdo 1 Martie a. c. Nr. 603 B ex 1622 se escrie concurs pentru ocuparea parohiei de cl. II-a din comuna Voivodinți protopresbiterul Verșetului rămasă vacantă prin abdicerea preotului Ioan Andreescu, cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Foaia Diecezană.”

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. una sesiune parohială.
2. stola și venitele uzitate.
3. cvartir liber, pentru care se îngrijește comuna bisericească.
4. pentru scripturistică 200 cor.

Doritorii de a ocupa acest post să-și trimită recursele instruate conform regulamentului pentru parohii, adresate Comitetului parohial din Voivodinți, Prea On. Oficiu Protopresbiterial din Verșeț. Tot odată sunt poțiti a se prezenta în vre-o Duminecă sau sărbătoare în sf. biserică spre a-și arăta dexteritatea în cântare și în oratorie.

Voivodinți, din ședința Comitetului parohial ținută în 28 Martie 1923.

Ilia Prodan

președinte Comitetului parohial

Partenie Marina

notar com. par.

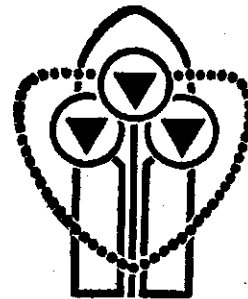
În conțelegere cu mine:

Traian Oprea

protopresbiter

2-3

LEGĂTORIA
TIPOGRAFIEI DIECEZANE
DIN CARANSEBES

primește
spre executare
orice lucrări
privitoare la
această branșă